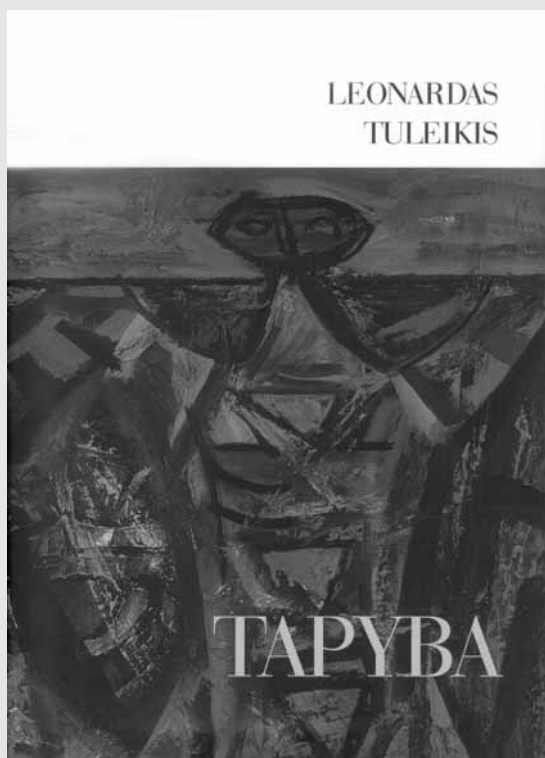

LEONARDAS TULEIKIS: didysis kūrybos albumas

PARENGĖ JURGA ŽEMAITYTĖ
DANUTĖS MUKIENĖS NUOTRAUKOS

Leonardo Tuleikio kūrybos albumo „Tapyba“ (Vilnius: Baltas lapas, 2010) viršelis

Kai 2010 m. Leonardas Tuleikis ant redakcijos stalo padėjo šį dar dažais kvepiantį albumą, jo akys švytėjo. Dailininkas buvo patenkintas leidiniu. Beje, tai pirmasis jo kūrybos albumas, nors Leonardas – vienas žymiausių XX a. antros pusės lietuvių dailininkų (anksčiau išleistieji bukletai, lankstinukai – nedidelės apimties ir

tik labai glaudai pristato šio menininko atskirų laikotarpių kūrybą).

Tiems, kam teko laimė svečiuotis Leonardo kūrybinėje studijoje, tikriausia, vartant šį leidinį, prieš akis iškils tvarkingai stelažuose, lentynose gulintys, ant sienos sukabinti dailininko darbai, žymintys atskirus jo kūrybos etapus, brangūs pačiam autoriui, ar šiaip, atradę čia vietas, nes dar neužbaigti ar atidėti į šoną, nes dar prašosi teptuko...

Oficialiuose leidiniuose dažnai apie L. Tuleikio kūrybą galima perskaityti tokius žodžius: „Tapytojas priklauso dailininkams avangardistams, kurie lietuvių tapyboje įteisino deformacijos principą, moderniai suvokė liaudies meno tradicijų panaudojimą. Dailininko paveiksłai pasižymi vieninga kompozicija, vidine ekspresija ir pastovia įtampa, sukurta gilių sunkių spalvinių tonų deriniais ir konstruktyvia vaizdo struktūra. Paskutiniųjų dešimtmečių darbai išsiskiria ryškesniu spalvų koloritu, impresionizmą primenančiais švytinčiais mėlynais šešėliais, sustiprėjusiu dekoratyvumu, ilgesinga ir viltinga nuotaika.“

Jei kartą susipažinai su L. Tuleikio kūryba, ją atskirsi bet kurioje parodoje ar galerijoje. Šis dailininkas turi savo stilių, braižą ir, drįstu pasakyti, net vieningą temą – šios žemės žmogaus filosofiją apie tai, kas jam svarbu, aktualu, skauda ir džiugina. Spalvos čia sodrios, gilios, žemaitiškos, pasakojimas lėtas, ramus, pamažu įsukantis, užvaldantis, verčiantis ieškoti detalių, pasinerti į spalvų pasaulį, kuris savaime diktuoja nuotaiką.

Albumo įžangoje – keletas paties autoriaus sakinių, parašytų dar 1974 metais.

„Mano, kaip ir mano bendraamžių, sąmonėje giliai įsirėžę sunkūs vaikystės metai. Tamsios dienos ir baugios kaimo naktys ir šiandien užaštrina teptuko brūkšnį ar sudramatina spalvą. Todėl skausmo gaida, nusėdusi giliai sąmonėje, ženklina ne vieną mano tapybos darbą. Bedirbant tai susipina su profesionaliais uždavimais ir, prieštaraudami vieni kitiems, pareikalauja didelių pastangų ir ne visada išeina bent kiek vertingesnis rezultatas. Dar kartą įsitikini, koks sunkus kelias į meninę vertę.“

Kartu su sunkaus laiko vaikystės skriauda jaučiu savyje ir Žemaitijos laukų, pievų žydėjimą, vaisių jos dangaus ir ežerų žydrumą. Ten, Plateliuose, pajutau tikrąją žmogaus padaryto daikto vertę. Gal todėl patį darbą laikau žmogaus kasdienybės džiaugsmu.

Leonardas Tuleikis, 1974 m.“

Simboliška, kad, leisdamas albumą, praėjus beveik penkiasdešimčiai metų po šių žodžių gimimo, Leonardas leidinyje vėl sugrįžo prie jų... Na o 2010 m. prie jų, jau kita proga, bet vėl kalbėdamas apie savo kūrybą, jis pridūrė:

„Vertinga neatsiranda lengvai, atsitiktinai, be didesnių pastangų, profesinio pasirengimo, dvasinio susikaupimo. Lyg kultūrinis dirvožemis iš lėto, sluoksnis po sluoksnio kaupiasi kūrybinės išminties ir žmogiškų emocijų klodai. Dirbant iki užsimiršimo, logikos atsisakymo, pasiduodant vien nuojautoms, užuominoms, keistai vilionei to, kas neaišku, miglota, su dideliu noru suteikti tam pavidalą, matomą raišką, savaip prakalbinant spalvą, liniją, potėpį, formą. Tas ėjimas tarsi į nežinią nuovokomis, apčiuopomis, kili-

(Nukelta į 54 p.)

(Atkelta iš 53 p.)

mas į aukštumas remiasi į tvirtas ir galias patirties, apmąstymų, bandymų atsparas. Prasišviečiantys atspalviai, savitos formos, lyg gilumoje užgimstantys dvasios gyvybės virpesiai suteikia kūriniai tą paslaptingą skambėjimą, gilią individualią raišką. Sėkmės atvejais tai – meninė kalba, atskleidžianti kūrėjo susidarytą laikmečio sampratą ir vertę.“

Leonardas Tuleikis. 2010 m.

Albume L. Tuleikis duris atveria ir savo bičiuliams – dailėtyrinei Nijolei Tumėnienei, buvusiam kolegai Vincui Kisarauskui ir dailininkui, kurio kūrybinė studija greta Leonardo, – Aloyzui Stasiulevičiui, kurio gyvenimas ir kūryba taip pat daug kuo susijusi su Žemaitija, ir leidžia jiems pristatyti savo kūrybą skaitytojams:

NIJOLĖ TUMĖNIENĖ

„Leonardo Tuleikio tapyba visada buvo perdėm rimta, patraukianti psichologiška giluma, o plastinė kalba – prasminga, sklidina dvasinės įtampos. Dailininko pasaulėjauta žemaitiškai tvirta, aprėpianti esmingas žmogaus egzistencijos problemas, nenukrypstanti į paviršutiniškas smulkmenas, dažnai dramatiška, palytėta kančios išgyvenimų. Jo paveikslams būdinga darni kompozicija, vidinė ekspresija ir nuolatinė įtampa, sukurta gilių, sunkių spalvinių tonų deriniais ir konstruktyvia vaizdo struktūra. Visada stebina meistriškai nutapytas kiekvienas plotelis, suderintas kiekvienas atspalvis, glotnios ir šiurkščios faktūros, plokštumų ir potepių ritmas ir svarbiausia – toks gyvas spalvų žerėjimas, kokį esame įpratę matyti vitražuose. Čia neberasi lengvos žaismės įspūdžio net tuomet, kai jis naudoja ryškias ar šviesesnes spalvas.

Labai paprasti dailininko pasirinkti motyvai: keli galingi medžiai, kaimiškos buities naturmortai, žmonių figūros, kurios pateikiamos kaip neatskiriama gamtos ir kitos aplinkos dalis. O sukurti

Leonardas Tuleikis

Gimė 1939 m. sausio 25 d. Babrungėnuose (Plungės r.).

1952 m. baigė Platelių (Plungės r.) septynmetę mokyklą.

1952–1957 m. mokėsi Telšių taikomosios dailės vidurinėje mokykloje-technikume. Čia jo bendramoksliai buvo dailininkai Ignas Budrys, Vincas Kisarauskas, Donatas Valatka, meno tyrininkas, muziejininkas Romualdas Budrys ir nemažai kitų vėliau dailės keliu pasukusių talentingų bendraamžių.

1957–1963 m. Vilniaus dailės institute (nuo 1990 m. – Vilniaus dailės akademija) studijavo tapybą. Studijų metais didžiausią įtaką jo kūrybai padarė dailininkai ir dėstytojai Petras Aleksandravičius, Antanas Gudaitis, Kazimieras Morkūnas.

1963 m. pradėjo dalyvauti dailės parodose.

1966 m. priimtas į Lietuvos dailininkų sąjungą.

1969 m. išrinktas Lietuvos dailininkų sąjungos Tapytojų sekcijos pirmininku.

1975–1976 m. stažavosi Italijoje.

Surengtos personalinės ir kitos parodos:

1972 – Bydgoščiuje (Lenkija);

1975, 1985, 1989, 1999, 2004 – Vilniuje;

1975 – Kaune;

1989 – Panevėžyje.

Dalyvavo grupinėse dailės parodose:

Estijoje Italijoje, Japonijoje, JAV, Gruzijoje, Maskvoje, Lietuvoje, Latvijoje, Londone, Stokholme, Varšuvoje, Vokietijoje ir daugelyje kitų šalių.

Leonardo Tuleikio kūrinius yra įsigiję ir saugo: Lietuvos dailės muziejus (Vilnius), Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus (Kaunas), Tretjakovo galerija (Maskva), Rusų muziejus (Sankt Peterburgas), Tbilisio dailės muziejus (Gruzija), Latvijos dailės muziejai, nemažai kitų atminties institucijų bei daugelis Lietuvos ir užsienio šalių kolekcininkų.

Nuotraukose – dailininko Leonardo Tuleikio kūrybinės studijos fragmentai. 2009 m.

Leonardas Tuleikis. „Seklyčioje“. 1995 m., aliejus, drobė, 89 x 114 cm

vaizdai verčia susimąstyti apie sudėtingus žmogiškosios būties klausimus. Nors dailininkas seniai gyvena mieste, jo stipriai apibendrinti dekoratyvūs paveikslai alsuoja lietuviško kaimo dvasia, svaigia žaluma ir pražydušios gamtos pilnatve, stebina raudonais saulėlydžiais, atkeliavusiais iš vaikystės prisiminimų

Pastarojo dešimtmečio darbai išsiskiria ryškesnių spalvų koloritu, impresionizmą primenančiais švytinčiais mėlynais šešėliais, sustiprėjusiu dekoratyvumu, ilgesinga ir viltiniga nuotaika.“

Iš Leonardo Tuleikio parodos katalogo, 2004 m.

VINCAS KISARAUSKAS:

„Leonardo Tuleikio darbai iš karto patraukia dėmesį temperamentinga, tvirta, pasitikėjimo ir vidinės jėgos kupina tapyba, nesvarbu, kokio dydžio ir žanro būtų drobės – mažos ar

Leonardas Tuleikis. „Dviese vakare“. 2004 m., aliejus, kartonas, 111 x 122 cm

didelės – tematinės kompozicijos, portretai, peizažai ar naturmortai. Visose vyrauja ta pati tapybos maniera, tas pats stilius – kampuotas, konstruktyvus, šiurkštokas. Jo kūrybai tolimas buitiskumas, pilkas tikrovės fiksavimas – ji pakili, šventiška, neretai rūsti ar net tragiška. Spalvų skalė plati ir turtinga – sudėtingiausių gradacijų žalia, ruda, giliai mėlyna, iškilminga violetinė. Tačiau ypač dailininko mėgstamos yra raudona ir geltona, šių dviejų spalvų junginiai. Jie labai įvairūs: nuo tamsaus, sodraus purpurinio, pereinančio į karštą, liepsnojančią lyg vakaro saulėlydžių žara, iki pilno gyvybės ir veržlumo šviesiai raudono, kuris virsta oranžiniu blykčiojimu, ištykstančiu juoko ir džiaugsmo kaskadomis, paskui tamsiai geltonu, prigesusiu, tarsi laiko patina padengtas auksas, pagaliau šviesiu, skambiu kaip saulėtos vasaros vidudienis geltonu ir ryškiu citrininiu: tai svėrių žydėjimo spalva,

(Nukelta į 56 p.)

Leonardas Tuleikis (iš kairės): „Rauda. 1977 m., drobė, aliejus, 105 x 120 cm; „Rudenėlis“. 1997 m., aliejus, kartonas, 40 x 50 cm

(Atkelta iš 55 p.)

džiaugsmo, sumišusio su nerimu, spalva. Visas šias degančias salas supa ramių pilkų – pilkai juosvų, pilkai rusvų, pilkai žalsvų – ar melsvų tonų okeanai, stipriai, įtaigiai aprėžia juodo kontūro krantas, neleidžiantis nė vienai spalvai pajudėti, išsiblaškyti, prarasti jai skirtą emocinio krūvio. Paveikslai sukonstruoti iš tų liepsnojančių salų ir nurimusių, prigesusių vandenynų, slopinančių réksmingą ryškiųjų spalvų klegesį.

Tačiau tas kūrinų skambumas, šviežumas buvo pasiektas ne iš karto ir ne lengvai. Tikrai didelis reiklumas sau, didelė energija ir neabejotinas talentas, kuris, deja, be darbo neatsiskleidžia, padėjo L. Tuleikiui iškovoti ne tik visuotinį pripažinimą, bet ir – svarbiausia – surasti save, savo kelią, savas temas, formas ir spalvas. Šiandien bet kokioje parodoje L. Tuleikio drobės išsiskiria gilia, tauria, rimta ir solidžia tapyba, kuriai svetimas pigumas, atsitiktinumai, paviršutiniškumas.“

„Šiuolaikiniai lietuvių dailininkai“, 1975 m.

ALOYZAS STASIULEVIČIUS

„Kokia plastinė kalba ir stilistika būdinga šiam tapytojui? Tai arsininkų, prieškarinio Nepriklausomos Lietuvos dailininkų suformuota plastinė kalba, besiremianti prancūzų tapybos mokykla. Pokaryje ekspresyvos tapybos tradiciją tęsė Antanas Gudaitis, Leonardo Tuleikio mokytojas ir kolega. Išplėtodamas arsininkų menines tradicijas Leonardas Tuleikis kuria naują tapybos meno kokybę, savo kūryboje apimdamas abstrahuoto meno laimėjimus, etninės, žemaitiškos plastikos elementus ir europinę ekspresionistinio meno tradiciją.

Per penkiolika metų Lietuvoje įvyko daug visuomeninių, politinių pokyčių. Kad ir kas nutiktų, Leonardas Tuleikis kasdien eina į savo kūrybinę studiją Goštauto gatvėje ir tapo, tapo. Savo drobėse dailininkas tęsia vaikystės išgyvenimų, dabarties ir praeities nuotaikų meninę refleksiją. Per spalvas, per netikėtas jų dermes, per rupias figūras ir veidus jo drobėse veriasi vaikystės ir dabarties pasaulis, lyriškas, dramatiškas, o kartais skaudus. Tai labai asmeniška. Jo kūryba paliečia ir šiuolaikinio pasaulio dramatiškumą. Užsidaręs savo studijos tyloje menininkas tarsi geriau girdi dabartinio pasaulio pulsą. Leonardo Tuleikio kūrinuose nematome tiesioginių dabarties tragedijų atspindžių. Drama išreiškiama per spalvas, plastines formas, kompozicinę struktūrą.

Pastaruosiu metu dailininkas dažnai pertapo seniau sukurtas drobės, keičia kompoziciją, spalvas, nebijo rizikuoti. Tam reikia didelės drąsos, ryžto – tarsi iš labai aukštai nertum į šaltą vandenį. Didelis reiklumas savo ir kolegų meniniams laimėjimams, žemaitiškas atkaklumas siekiant profesinės meistrystės jam padeda atlikti tą rizikingą šuolį ir pasiekti aukštesnį meninį rezultatą. Jis puikiai išnaudoja neišsenkančias spalvų deri-

Dailininkas Leonardas Tuleikis. 2009 m.

Dailininko Leonardo Tuleikio kūrybinėje studijoje

nių ir formų galimybes. Jo paveiksluose rasime abstrahuotas formas ir literatūrinį pasakojimą, daug konkrečių detalių, realių gamtos formų. Visa tai drobėse perteikiama ekspresyviai, meniškai. Dailininko spalvos ryškios ir kartu harmoningos. Tai arsininkų tradicijas tęsiantis menas ir nauja jo kokybė.“

Iš Leonardo Tuleikio parodos katalogo, 2004 m.